

**PRIPOROČILO O NAČELIH IN DOBRIH PRAKSAH ZA
FINANČNO IZOBRAŽEVANJE IN OZAVEŠČANJE**

PRIPOROČILO SVETA

Ta načela in dobre prakse je sprejel Svet OECD 23. junija 2005.

PRIPOROČILO OECD O NAČELIH IN DOBRIH PRAKSAH ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE IN OZAVEŠČANJE

SVET

ob upoštevanju 5. b) člena Konvencije o Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj z dne 14. decembra 1960;

ob upoštevanju, da je finančno izobraževanje za potrošnike vedno pomembno, saj jim pomaga pri načrtovanju in upravljanju dohodka, učinkovitem varčevanju in vlaganju ter pri varovanju pred goljufijami;

ob upoštevanju, da morajo biti ljudje zato, ker postajajo finančni trgi vse bolj zapleteni in ker gospodinjstva prevzemajo vse večjo odgovornost in tveganje za finančne odločitve, zlasti pri pokojninskem varčevanju, finančno izobraženi, da se lahko zagotovita ustrezna raven varstva potrošnikov in vlagateljev ter neovirano delovanje finančnih trgov in celotnega gospodarstva;

ob upoštevanju, da ankete o finančni pismenosti, ki so bile v preteklih letih izvedene v državah članicah OECD, kažejo, da potrošniki niso dovolj finančno pismeni in se ne zavedajo nujnosti finančne izobrazbe;

ob upoštevanju, da lahko mednarodne smernice o načelih in dobrih praksah za finančno izobraževanje in ozaveščanje koristijo vladam in pristojnim javnim in zasebnim institucijam (na državni in lokalni ravni, vključno z zakonodajnimi in nadzornimi organi) držav članic in nečlanic OECD;

ob upoštevanju, da bo treba pri njihovem uresničevanju upoštevati vrsto gospodarskih, družbenih, demografskih in kulturnih dejavnikov, zaradi česar se bo razlikovalo od države do države, in da obstajajo številni načini za uspešno oblikovanje finančnega izobraževanja za posamezne skupine uporabnikov;

ob upoštevanju, da je treba pri izvajanju dobrih praks v finančnih institucijah upoštevati različnost finančnih institucij, da te smernice ne preprečujejo ustreznih gospodarskih dejavnosti in da se pričakuje, da bodo državna združenja finančnih institucij glavni izvajalci te podskupine dobrih praks,

na predlog Odbora za finančne trge

PRIPOROČA državam članicam, naj spodbujajo finančno ozavešcanje in izobraževanje in da v zvezi s tem vlade in pristojne javne in zasebne institucije upoštevajo in izvajajo načela in dobre prakse za finančno izobraževanje in ozaveščenost iz priloge k temu priporočilu, katerega sestavni del so;

POZIVA države članice, naj razširjajo ta načela in dobre prakse pri zasebnih in javnih institucijah (pridobitnih in nepridobitnih), ki se ukvarjajo s finančnim izobraževanjem in ozaveščanjem;

POZIVA nečlanice, da upoštevajo to priporočilo ter razširjajo ta načela in dobre prakse pri zasebnih in javnih institucijah (pridobitnih in nepridobitnih), ki se ukvarjajo s finančnim izobraževanjem in ozaveščanjem;

POZIVA države članice, da z delovanjem v Odboru za finančne trge in Odboru za zavarovanje ter njegovi delovni skupini za zasebne pokojnine opredelijo dodatne dobre prakse pri finančnem, zavarovalniškem in pokojninskem izobraževanju;

NALAGA Odboru za finančne trge, naj izmenjava informacije o napredku in izkušnjah pri izvajanju tega priporočila, jih preuči in poroča Svetu v treh letih ali prej po sprejetju tega priporočila, po potrebi pa tudi pozneje.

PRILOGA

NAČELA IN DOBRE PRAKSE ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE IN OZAVEŠČANJE

I. NAČELA

1. Finančno izobraževanje je mogoče opredeliti kot proces, s katerim uporabniki finančnih storitev/vlagatelji izboljšujejo svoje razumevanje finančnih produktov, pojmov in tveganj ter na podlagi informacij, navodil in objektivnih nasvetov razvijajo sposobnosti in zaupanje za krepitev ozaveščenosti o finančnih tveganjih in priložnostih, sprejemajo odločitve na podlagi dobre obveščenosti, so seznanjeni, kje poiskati pomoč, ter sprejemajo druge učinkovite ukrepe za izboljšanje svoje blaginje. Tako finančno izobraževanje presega zgolj zagotavljanje finančnih informacij in svetovanje, ki bi v številnih primerih moralo biti normativno urejeno, zlasti glede varstva uporabnikov finančnih storitev (tj. uporabnikov v pogodbenih razmerjih).

2. To krepitev usposobljenosti na podlagi ustreznih finančnih informacij in navodil je treba spodbujati. Treba je zagotoviti, da bo finančno izobraževanje primerno in nepristransko. Programe je treba učinkovito usklajevati in razvijati.

3. Programi finančnega izobraževanja bi se morali osredotočiti na najbolj prednostna vprašanja, ki lahko – odvisno od razmer v posamezni državi – vključujejo pomembne vidike načrtovanja finančnega življenja, kot so osnovno varčevanje, upravljanje zasebnega dolga ali zavarovanje, ter na prvi pogoj finančne ozaveščenosti, kot so temelji finančne matematike in ekonomije. Krepiti bi bilo treba ozaveščenost bodočih upokojencev o nujnosti ocenjevanja finančne ustreznosti njihovih obstoječih javnih ali zasebnih pokojninskih načrtov in ustreznega ukrepanja, kadar je to potrebno.

4. Finančno izobraževanje bi se moralo upoštevati v normativnem in upravnem okviru ter obravnavati kot orodje za spodbujanje gospodarske rasti, zaupanja in stabilnosti skupaj z normativno ureditvijo finančnih institucij in varstva potrošnikov (vključno z ureditvijo finančnih informacij in svetovanja). Spodbujanje finančnega izobraževanja ne bi smelo biti nadomestilo za normativno ureditev na finančnem področju, ki je bistvenega pomena za varstvo potrošnikov (na primer pred goljufijami), temveč bi jo moralo finančno izobraževanje dopolnjevati.

5. Kadar je finančna usposobljenost bistvenega pomena, ugotovljene pa so pomanjkljivosti, je treba ustrezno ukrepati. Drugo strateško orodje, ki ga je treba upoštevati, je varstvo potrošnikov in zakonska ureditev finančnih institucij. Upoštevati je treba privzete

mehanizme, ki se nanašajo na neustrezno finančno izobraževanje ali pasivno/neučinkovito ravnanje.

6. Treba je spodbujati vlogo finančnih institucij v finančnem izobraževanju in bi morala postati del dobrega upravljanja teh institucij v odnosu do njihovih strank. Odgovornost finančnih institucij bi bilo treba spodbujati ne le z zagotavljanjem informacij in svetovanjem v finančnih zadevah, temveč tudi s spodbujanjem finančne ozaveščenosti strank, zlasti v zvezi z dolgoročnimi obveznostmi in obveznostmi, ki pomenijo precejšen del njihovih sedanjih prihodkov in prihodkov v prihodnje.

7. Programi finančnega izobraževanja bi morali biti zasnovani tako, da ustrezajo potrebam in ravni finančne pismenosti ciljnih skupin uporabnikov in da je iz njih razvidno, kako želijo ti prejemati finančne informacije. Finančno izobraževanje bi bilo treba obravnavati kot vseživljenjski, trajni in neprekinjeni proces, zlasti zaradi upoštevanja večje kompleksnosti trgov, spreminjajočih se potreb v različnih življenjskih obdobjih ter čedalje celovitejših informacij.

II. DOBRE PRAKSE

A. Javni ukrepi v finančnem izobraževanju

8. Spodbujati je treba nacionalne kampanje za krepitev ozaveščenosti državljanov o potrebi po izboljšanju razumevanja finančnih tveganj in načinov zaščite pred finančnimi tveganji s pomočjo ustreznega varčevanja, zavarovanja in finančnega izobraževanja.

9. Finančno izobraževanje bi se moralo začeti že v šoli. Ljudi bi bilo treba v finančnih zadevah začeti izobraževati čim bolj zgodaj v življenju.

10. Treba si je prizadevati za vključitev finančnega izobraževanja v programe socialne pomoči.

11. Treba je spodbujati ustrezne specializirane strukture (po možnosti pri obstoječih organih), pristojne za pospeševanje in usklajevanje izobraževanja na ravni države, pa tudi nastajanje javnih in zasebnih pobud v regionalnem in lokalnem okolju.

12. Treba je spodbujati oblikovanje posebnih spletnih strani za objavo pomembnih, uporabnikom prijaznih informacij, pa tudi razvoj brezplačnih informacijskih služb. Pospeševati je treba razvoj opozorilnih sistemov potrošniških, poklicnih ali drugih organizacij glede zadev z visoko stopnjo tveganja, ki bo lahko škodovale interesom uporabnikov finančnih storitev.

13. Pospeševati je treba mednarodno sodelovanje na področju finančnega izobraževanja z vključevanjem OECD kot mednarodnega foruma za izmenjavo informacij o najnovejših izkušnjah države s finančnim izobraževanjem.

B. Vloga finančnih institucij v finančnem izobraževanju

14. Spodbujati je treba zahteve po navajanju vrste informacij (vključno s tem, kje jih je mogoče dobiti, ter z zagotavljanjem splošnih primerjalnih in objektivnih informacij o tveganjih in dobičkih od različnih vrst produktov), ki jih morajo finančne institucije zagotavljati svojim strankam v zvezi s finančnimi produkti in storitvami.

15. Finančne institucije je treba spodbujati k jasnemu razločevanju med finančnim izobraževanjem in finančnimi informacijami ter finančnim svetovanjem za poslovne namene. Kakršno koli svetovanje za poslovne namene mora biti pregledno in mora jasno razkrivati morebiten gospodarski namen, tudi kadar se spodbuja kot pobuda za finančno izobraževanje. Pri finančnih storitvah, iz katerih izhajajo dolgoročne obveznosti ali morebitne pomembne finančne posledice, bi finančne institucije morali spodbujati k preverjanju, ali so njihove stranke seznanjene s poslanimi informacijami in jih razumejo.

16. Finančne institucije bi morali spodbujati k zagotavljanju informacij na več različnih ravneh, da bi tako kar najbolj zadovoljile potrebe svojih strank. Izogibati se je treba uporabi drobnega tiska in nejasni dokumentaciji.

17. Potrebno je redno ocenjevanje finančnega izobraževanja, ki ga zagotavljajo finančne institucije, da bi lahko zadovoljilo potrebe uporabnikov. To je mogoče doseči s partnerstvom z neodvisnimi nepridobitnimi svetovalnimi telesi, ki lahko izboljša povezavo z uporabniki, zlasti s tistimi, ki jim sodelovanje na finančnih trgih prinaša izgubo.

18. Finančne institucije je treba spodbujati k usposabljanju njihovih zaposlenih za finančno izobraževanje in k oblikovanju kodeksa ravnanja pri splošnem svetovanju glede naložb in zadolževanja, ki niso povezani z zagotovitvijo posameznih produktov.

C. Finančno izobraževanje o pokojninskem varčevanju

19. Finančne institucije je treba spodbujati, da bodo posameznikom, vključenim v zasebne pokojninske načrte, zagotavljale ustrezne finančne informacije in izobraževanje, potrebno za upravljanje njihovih pokojninskih prihrankov v prihodnosti.

20. Glede sistemov poklicnega pokojninskega zavarovanja (za katere je treba dosledno zagotavljati ustrezne informacije in izobraževanje v okviru teh sistemov) je treba nadaljnje spodbujati finančno izobraževanje in ozaveščanje zaposlenih ter razvoj ustreznega strateškega orodja za določene prispevke in določene pokojninske sisteme.

D. Programi finančnega izobraževanja

21. Pospeševati je treba programe finančnega izobraževanja, ki pomagajo uporabnikom pri ugotavljanju dejstev in razumevanju pozitivnih in negativnih odločitev ter tveganj, povezanih z različnimi finančnimi produkti. Prav tako je treba spodbujati nadaljnje raziskovanje na področju vedenjske ekonomije.

22. Spodbujati je treba metodologije ocenjevanja obstoječih programov finančnega izobraževanja in proučiti uradno priznanje tistih programov, ki izpolnjujejo ustrezna merila.
23. Pospeševati je treba programe finančnega izobraževanja, ki razvijajo smernice glede vsebine in stopnje izpopolnjenosti za vsak posamezen program finančnega izobraževanja in vsako podskupino uporabnikov.
24. Za doseganje širšega pokrivanja izpostavljenosti je treba spodbujati uporabo vseh občil, ki so na voljo za razširjanje izobraževalnih sporočil.
25. Zaradi upoštevanja različnih okolij, iz katerih izhajajo vlagatelji/uporabniki, je treba spodbujati finančno izobraževanje, ki ustvarja različne programe za posebne podskupine vlagateljev/uporabnikov (npr. mladih, manj izobraženih ljudi in prikrajšanih skupin). Finančno izobraževanje bi moralo biti prilagojeno razmeram posameznikov s pomočjo izobraževalnih seminarjev in personaliziranih programov finančnega svetovanja.
26. Pri programih, ki dajejo prednost izobraževanju v učilnicah, je treba spodbujati ustrezno izobrazbo in usposobljenost izobraževalcev. V zvezi s tem pa je treba spodbujati razvoj programov usposabljanja za usposabljanje («train the trainer») ter zagotavljanje posebnega informativnega gradiva in orodja izobraževalcem.

Izjava o odgovornosti:

**Izvirnik v angleščini je objavil OECD z naslovom:
Recommendation of the Council on Principles and Good Practices for Financial
Education and Awareness, 23 June 2005 - C(2005)55/REV1
Objavljeno v dogovoru z OECD, Pariz.
Za kakovost slovenskega prevoda in njegovo skladnost z izvirnikom je odgovorno
Ministrstvo za finance, Republika Slovenija.**